

NOVI IZZIVI ZA ŠTUDIJSKI REGIONALNE GEOGRAFIJE NA PRIMERU POMANJKANJA VODE V AZIJI / Prof. ddr. Ana Vovk Korže; Sandra Špoljar, študentka geografije; Andreja Dvoršak, študentka geografije / Univerza v

Mariboru, Filozofska fakulteta

Geografija spada med interdisciplinarne znanosti in jo sestavljajo fizična (ali naravna) geografija, družbena (ali socialna) geografija ter regionalna geografija. Regionalna geografija se ukvarja s proučevanjem konkretnih pokrajin oziroma delov zemeljskega površja. Njen namen je, da nam na primeru posamezne večje ali manjše regije predstavi vse tiste naravne in družbene pojave ali sile, kakor tudi njihovo medsebojno součinkovanje, skratka vse tiste dejavnike, ki vplivajo in učinkujejo na videz, strukturo ter funkcijo določene pokrajine oziroma regije (Vrišer 2002, 12). Tovrstne študije bi bile dandanes zelo potrebne, saj nam primanjkuje celovitih prikazov stanja in procesov v določenih območjih. Tudi razumevanje begunske krize in reševanje globalnih problemov bi bila učinkovitejša, če bi razpolagali s podatki in dejstvih določenih delov sveta.

V okviru magistrske naloge je Sandra Špoljar (2014) zbrala podatke o študiju regionalne geografije Azije s poudarkom na Jugovzhodni Aziji. Rezultati analiz kažejo, da se o regionalni geografiji Azije izobražujejo študentje na Oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, Oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in na Oddelku za geografijo na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. V prispevku so predstavljeni učni načrti predmetov, pri katerih se študentje izobražujejo o Aziji s ciljem, da ponazorimo vlogo univerz pri razumevanju svetovnih problemov in priložnosti, ki jih dajejo določeni predmeti znotraj univerzitetnih programov. V analizo so vključeni učni načrti treh univerz v Sloveniji, ki izobražujejo o Aziji na področju geografije, ter primerjalno še izbranih tujih univerz, in sicer petih univerz v Združenih državah Amerike (Univerza Sacramento, Univerza Wisconsin, Univerza Georgia, Univerza Južne Floride in Univerza San Jose), dveh univerz v Kanadi (Univerza Britanske Kolumbije in Univerza Zahodni Ontario), univerze v Singapurju (Univerza v Singapurju) in univerze na Hrvaškem (Univerza v Zagrebu). Cilj primerjave predmetov izobraževanja o Aziji je bil ugotoviti, ali sedanji študijski programi omogočajo večjo aktivnost geografov na področju reševanja problematike vodovja v Aziji, ki je izjemen problem sveta in se ga žal ne zavedamo (ali pa ga ne poznamo dovolj).

REGIONALNA GEOGRAFIJA V ZNANOSTI IN ŠOLSTVU

V preteklosti je bila naloga regionalne geografije, da posreduje geografsko znanje s podatki in informacijami iz tujih držav. Ravno zaradi svoje deskriptivnosti pa je sčasoma v geografiji izgubila pomen (Vovk Korže 2003). Zato so se v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja pojavile polemike o predmetu, vsebini, metodah in modernizaciji regionalne geografije za potrebe izobraževanja (Pak 2009). Velike spremembe v geografski stroki so torej terjale tudi spremembe v regionalni geografiji. Tako je prišlo do drugačnega poimenovanja predmeta geografije, spremenile so se metode, raziskovalne vsebine in metode poučevanja. Povečalo se je število informacij (Vovk Korže 1999). Potreba po regionalni geografiji in njeni modernizaciji pa se do danes ni zmanjšala. Prelomno obdobje za slovensko regionalno geografijo je bilo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko se je razvila računalniška tehnologija. Ob vedno boljših možnostih računalniške tehnike pridobivanja informacij o regionalno-geografskih vsebinah pa nagel družbeno-gospodarski razvoj terja čedalje kompleksnejše poznavanje, obravnavo, reševanje in predstavljanje regionalno-prostorske problematike. Ekološki problemi, gospodarska kriza, politične spremembe in s tem povezane družbeno-gospodarske spremembe, vključno z globalizacijo, to še potrjujejo. Na te zahteve se je tudi slovenska regionalna geografija dokaj hitro odzvala, tako pri monografskih prikazih, na raziskovalnem in na aplikativnem področju ter

pri izobraževanju (Pak 2009, 7–8). Razvoj računalniške tehnologije in opreme je omogočal neomejeno uporabo podatkov in informacij, izdelavo raznih kart. Medtem so bili na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani večkrat deležni sprememb študijskih programov, kar pa ni bistveno vplivalo na delež ur regionalno-geografskih predmetov, ki se je stalno gibal med 25 in 40 odstotki. Pri tem je večkrat prišlo do dilem glede obsega in primernosti študija regionalne geografije na univerzi. Kljub temu tudi novejši bolonjski študijski programi v glavnem ohranjajo regionalno-geografske vsebine, vendar »bolj selektivno kot doslej v pogledu izbirljivosti, samem številu predmetov in njihovi vsebinski zasnovi« (Pak 2009, 8). Pri tem Pak navaja, da med domačimi in tujimi univerzitetnimi študiji ni večjih razlik med študijskimi predmeti in njihovimi vsebinami. Je pa tako v tujini kot predvsem v Sloveniji problem, da primanjkuje geografov, ki bi se primarno in izključno ukvarjali samo z regionalno geografijo (Pak 2009).

Regionalna geografija se danes sooča še z raziskovalno krizo, saj se v njej mešajo različni pristopi interpretacije pokrajine (ekonomski, socialni, okoljski in prostorski) (Vovk Korže 2003). Ravno zaradi svojega nenehnega iskanja identitete je regionalna geografija pogosto predmet mnogih razprav, v katerih se znanstveniki sprašujejo o njeni identiteti in usmeritvi, socialnem in političnem pomenu, notranji razdrobljenosti in konfliktih, akademski praksi itd. (Wei 2006).

Pri tem je v Sloveniji »znanstvena« regionalna geografija še najbolj usmerjena v obravnavo Slovenije, medtem ko se zelo redko znanstveniki ukvarjajo s tujimi deželami. Preostale regije sveta so najpogosteje obravnavane v raznih člankih v strokovnih revijah, ki jih izdajajo geografske inštitucije (npr. Geografski vestnik, Revija za geografijo Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru itd.). Vodilna publikacija pa je prav gotovo *Države sveta*, ki je do danes doživela že več dopolnjenih izdaj in prevodov (Senegačnik 2005; Pak 2009). K temu ne smemo prištevati številnih potopisnih in podobnih člankov, saj ne spadajo k »znanstveni« regionalni geografiji. Ravno zato je pri nas regionalna geografija zastopana predvsem v šolski geografiji (namenjeni osnovnim in srednjim šolam) in v univerzitetnem študiju geografije (Senegačnik 2005). Pri tem so vsebine regionalne geografije najpogosteje uporabljene in predstavljene na področju izobraževanja v obliki učbenikov. Ti so v zadnjih tridesetih letih doživeli številne spremembe v metodologiji in vsebinah. Največja sprememba je priprava e-gradiv in tematsko orientiranih gradiv, ki omogočajo mladim na privlačen način pridobivati znanja (društvo Svarog je bilo vodilno na področju priprave e-gradiv in e-kart).

UČNI NAČRTI IN PREDMETNIKI ZA REGIONALNO GEOGRAFIJO AZIJE NA FAKULTETNI STOPNJI V SLOVENIJI IN TUJINI

Prva analiza je temeljila na primerjavi učnih načrtov za predmet Geografija Azije na slovenskih oddelkih za geografijo vseh treh univerz (Univerze v Mariboru, Univerze v Ljubljani in Univerze na Primorskem). Pri analizi so bili upoštevali naslednji kriteriji:

- ime predmeta;
- stopnja študija, na kateri se omenjeni predmet predava;
- izbirnost predmeta;
- obseg predmeta oziroma kreditne točke predmeta (število ur, namenjenih regionalni geografiji Azije);
- oblike dela glede na delež skupnih ur, namenjenih predmetu;
- vsebinski sklopi predmeta ter predvideni cilji in kompetence.

Naslednja analiza je temeljila na primerjavi opisov predmetov za geografijo Azije na študiju geografije za pedagoške in nepedagoške smeri geografije na tujih univerzah. Kriteriji so bili oblikovani na podlagi razpoložljivih podatkov na spletnih straneh. Upoštevani so bili naslednji primerjalni kriteriji:

- ime predmeta;
- kreditne točke predmeta;
- vsebinski sklopi predmeta.

PREGLED UČNIH NAČRTOV ZA PREDMET GEOGRAFIJA AZIJE

Z namenom ugotoviti, kakšne so razlike v študiju regionalne geografije Azije na slovenskih univerzah, smo se odločili, da bomo analizirali učne načrte za geografijo Azije na vseh treh fakultetah, kjer se izobražujejo geografi (Maribor, Ljubljana in Koper).

Preglednica 1: Regionalna geografija Azije na Univerzi v Mariboru

Ime predmeta	REGIONALNA GEOGRAFIJA AZIJE
Univerza	Univerza v Mariboru
Stopnja študijskega programa	2. stopnja
Tip predmeta	obvezni
ECTS-točke	4
Oblike dela	15 ur predavanj, 30 ur vaj, samostojno delo študenta 75 ur
Vsebina predmeta/ci-lji in kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - spoznavanje naravnih in družbenih razmer v Aziji; - razumevanje procesov v Aziji kot posledica naravnih in družbenih razmer; - poznavanje aktualnega dogajanja v Aziji; - razumevanje dogajanj v drugih delih sveta; - poznavanje možnosti varovanja okolja v Aziji; - poznavanje vzrokov sedanjega stanja v Aziji.

Vir: FF UM, *Dvopredmetni pedagoški študijski program druge stopnje Geografija*, 2013, str. 7–8.

Preglednica 2: Geografija Azije na Univerzi v Ljubljani

Ime predmeta	GEOGRAFIJA AZIJE
Univerza	Univerza v Ljubljani
Stopnja študijskega programa	1. in 2. stopnja
Tip predmeta	izbirni
ECTS-točke	3
Oblike dela	30 ur predavanj, 15 ur vaj, samostojno delo študenta 45 ur
Vsebina predmeta/ci-lji in kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - spoznavanje naravnih in družbenih značilnosti Azije; - razumevanje osnovnih regionalnogeografskih značilnosti Azije; - usvajanje temeljnih geografskih potez celine kot celote in njenih posameznih delov; - usposabljanje za pravilno vrednotenje pomena posameznih regij glede na celo celino in tudi na druge celine.

Vir: FF UL, *Drugostopenjski magistrski pedagoški dvopredmetni študijski program geografija*, str. 19.

Preglednica 3: Regionalna geografija sveta na Univerzi na Primorskem

Ime predmeta	REGIONALNA GEOGRAFIJA SVETA
Univerza	Univerza na Primorskem
Stopnja študijskega programa	1. stopnja
Tip predmeta	obvezni
ECTS-točke	6
Oblike dela	30 ur predavanj, 15 ur seminarja, 25 ur seminarskih vaj, 5 ur terenskih vaj, samostojno delo študenta 105 ur

Vsebina predmeta/ cilji in kompetence	<ul style="list-style-type: none"> - poznavanje temeljnih konceptov, ki opredeljujejo kompleksne, zaokrožene pokrajinske enote sveta; - poznavanje skupnih poteznih značilnosti celin in njihovih delov ter ugotavljanje razlik med njimi; - ugotavljanje učinkov globalizacije; - usposabljanje za vrednotenje položaja Slovenije v spletu svetovnih regij.
--	--

Vir: FHŠ UP, *Geografija enopredmetni študijski program, Regionalna geografija sveta*, str. 1–2.

Že prvi pogled učnih načrtov za geografijo Azije je pokazal, da so med predmeti razlike v poimenovanju. Na Oddelku za geografijo Univerze v Mariboru se predmet, kjer študentje spoznavajo značilnosti Azije, imenuje *Regionalna geografija Azije*, na Oddelku za geografijo Univerze v Ljubljani je predmet poimenovan *Geografija Azije*, medtem ko na Oddelku za geografijo Univerze na Primorskem predmeta, kjer bi obravnavali izključno Azijo, nimajo, ampak študentje spoznavajo te vsebine v okviru predmeta *Regionalna geografija sveta*.

Drugi primerjalni kriterij, po katerem smo analizirali učne načrte, je bil stopnja študija, na kateri se obravnavani predmet predava, tretji primerjalni kriterij pa je bil izbirnost predmeta. Analiza je pokazala, da prihaja do razlik med fakultetami. Študentje pedagoške smeri geografije na Filozofski fakulteti v Mariboru tako spoznavajo Jugovzhodno Azijo v okviru obveznega predmeta Regionalna geografija Azije v drugem letniku druge bolonjske stopnje. Naj omenimo, da študentje, ki se bodo leta 2014/2015 vpisali v nov študijski program – nepedagoško geografijo, tega predmeta ne bodo poslušali (FF UM 2013). Za razliko od Maribora, kjer je geografija Azije obvezen predmet, pa se na Filozofski fakulteti v Ljubljani študentje z regionalno

geografijo Azije seznanijo poljubno – v okviru izbirnega predmeta Geografija Azije na 1. ali 2. stopnji študija. Tako v Ljubljani kot v Mariboru je geografija Azije samostojni predmet, kar pa ne velja za Univerzo na Primorskem, kjer je ta vključena v okvir obveznega predmeta Regionalna geografija sveta, ki ga študentje poslušajo na 1. stopnji študija (FF UL 2013; FHŠ UP 2013).

Glede na četrty kriterij, obseg predmeta oz. število kreditnih točk, smo

ugotovili, da prav tako prihaja do razlik med fakultetami. V Mariboru predmet obsega tri ECTS-točke, v Ljubljani štiri, v Kopru pa je predmetu namenjenih šest ECTS-točk. Peti kriterij je zajemal oblike dela, pri čemer smo ugotovili, da je vsem predmetom skupno to, da največ ur namenijo samostojnemu delu študentov, sledijo jim predavanja in seminarji.

Šesti primerjalni kriterij je zajemal vsebinske sklope, kjer smo z analizo

Preglednica 48: Primerjava predmetov za geografijo Azije na tujih univerzah

Ime predmeta	Ime univerze	Kreditne točke	Vsebina predmeta
Geografija Vzhodne Azije	Univerza Sacramento (ZDA)	3	Geografska nastavitve civilizacij Daljnega vzhoda, poselitev, kulture, raba virov, gospodarstvo, prebivalstvo, tehnološki razvoj in uporaba zemljišč na Kitajskem, Japonskem in v Koreji.
Vzhodna in Južna Azija	Univerza San Jose (ZDA)	3	Okoljska, zgodovinska, politična in ekonomska geografija. Poudarek na primerjanju in analiziranju gospodarskega napredka v regiji.
Geografija Azije	Univerza Južne Floride (ZDA)	4	Sistematična geografska analiza azijske regije, s poudarkom na njeni kulturni, politični, gospodarski, okoljski in fizični raznolikosti.
Geografija Vzhodne Azije	Univerza Georgia (ZDA)	3	Fizična geografija, regionalni razvoj držav od Singapurja do Koreje, prebivalstvo in migracije, degradacija okolja, kmetijstvo in tehnološki razvoj.
Družbena geografija JV Azije	Univerza Wisconsin (ZDA)	3	Pregled držav JV Azije, kolonialno in postkolonialno obdobje, etnične skupine in državne meje za posamezne države.
Geografija JV Azije	Univerza Britanske Kolumbije (Kanada)	3	Kritična analiza pomembnih značilnosti političnega, gospodarskega in kulturnega razvoja v regiji iz predkolonialnih časov do danes.
Geografija Vin JV Azije	Univerza Zahodni Ontario (Kanada)	3	Okolje in ljudje, prebivalstvo, urbanizacija, migracije, kmetijstvo, Vzhodna Azija kot center sveta, Kitajska, Azijski tigri, Jugovzhodna Azija: celinski in otoški del.
JV Azija	Univerza v Singapurju (Singapur)	4	Razumevanje regionalne geografije JV Azije skozi zgodovinske, kulturne, socialne in politično-ekonomske vidike. Trajnostni razvoj v regiji.
Geografija Vzhodne Azije	Univerza v Zagrebu, PMF (Hrvaška)	3	Naravnogeografske značilnosti, prebivalstvo, zgodovinski razvoj, gospodarske značilnosti, regionalni pregled držav, sodobni procesi in globalizacija Vzhodne Azije.

učnih načrtov ugotovili, da med predmeti ni pretiranih razlik. Vsem učnim načrtom je skupen vsebinski sklop: spoznavanje naravnogeografskih in družbenogeografskih značilnosti Azije.

V Mariboru so tako v učnem načrtu natančno zapisani cilji in kompetence v okviru poglavja Predvideni študijski rezultati. Tudi v Kopru imajo v učnem načrtu zelo natančno zapisane cilje, splošne kompetence in predmetno specifične kompetence. V Ljubljani pa na spletni strani oddelka za geografijo nimajo posebej učnega načrta za Geografijo Azije, ampak imajo zapisan samo opis predmeta v Predstavitvenem zborniku študijskega programa, ki vsebuje predmetnik, splošne kompetence študijskega programa, predmetnospecifične kompetence in opise vseh predmetov.

Sledila je analiza opisov predmetov za geografijo Azije na naključno izbranih tujih univerzah. Opise predmetov smo našli v predmetnikih na spletnih straneh posameznih oddelkov za geografijo tujih univerz. Viri opisov predmetov so skupaj zbrani v poglavju o literaturi. Rezultati analize po kriteriju ime predmeta so pokazali, da so predmeti, kjer študentje obravnavajo geografijo Jugovzhodne Azije, različno poimenovani.

Z vidika kriterija obsega predmeta smo ugotovili, da imajo obravnavane univerze približno enak obseg predmetov za geografijo Azije (3–4 ECTS-točke).

Z vidika kriterija vsebinskih sklopov smo prišli do ugotovitev, da so si vsebine predmetov dokaj podobne, saj je povsod poudarek na kulturi in gospodarstvu Azije. Pri nekaterih predmetih obravnavajo tudi zgodovino obravnavane regije, kjer je poudarek na kolonialnem in postkolonialnem obdobju, drugod pa so usmerjeni v prihodnost in zato obravnavajo pomen globalizacije za Azijo in trajnostni razvoj.

Primerjava slovenskih učnih načrtov in tujih opisov predmetov je pokazala, da so predmeti različno poimenovani. Medtem ko imamo v Sloveniji predmete

za celotno geografijo Azije, imajo v tujini ponekod tudi samostojne predmete. Tako v tujini kot v Sloveniji pa je obseg predmetov približno enak (3–4 ECTS-točke). Glede vsebinskih sklopov smo ugotovili, da študentje povsod spoznavajo naravnogeografske in družbenogeografske vsebine, le da so te v različnih obsegih in z različnimi poudarki. Tako je v tujini ponekod poudarek na zgodovini regije in raznolikosti etničnih skupin, česar v slovenskih učnih načrtih nismo zasledili.

POMEN REGIONALNE GEOGRAFIJE AZIJE IN KOMPETENCE ŠTUDENTOV GEOGRAFIJE ZA REŠEVANJE GLOBALNIH PROBLEMOV

Študij geografije na fakulteti mora nuditi študentom poglobljen študij regionalne geografije, ki bi moral temeljiti na regijah (majhnih celotah), ki sestavljajo posamezno celino. Z dobrim poznavanjem sestave, razvoja in aktualnosti regije bi regionalna geografija postala aplikativna. Študij regionalne geografije je raznolik le, »če se regionalna geografija ne bo usmerila izrazito v eno področje (v družbeno, kar je danes pogosto) in če bo aplikativna, realna, življenjska in ne popolnoma abstraktna (Vovk Korže 1999).

Študentje bi morali imeti možnost razvijati lastno znanje in spretnosti, pri čemer bi poudarek izobraževanja moral biti na vseživljenjskem učenju, mednarodno primerljivem izobraževanju ter na delu temelječem učenju. Sodobna družba in prenovljena šola tako postavljata pred študente geografije določene izzive in od njih pričakujeta razvite različne kompetence. Kompetentnost bodočih učiteljev geografije pa je odvisna predvsem od sodelovanja z drugimi, izobraževanja ter profesionalnega razvoja. Ravno zato je treba »spodbujati aktivne in participativne učne stile študentov in jih aktivno vključevati v aktivne oblike usposabljanja in izobraževanja« (Resnik Planinc in Kosten Zabret 2007, 188).

Geografi se zaposlujejo na različnih delovnih področjih, pri čemer pa za učinkovito opravljanje svojega dela potrebujejo specifične veščine in

spretnosti. Potrebe trga in pričakovana delodajalcev kažejo, da geografom pri delu najbolj koristi sposobnost analitičnega in prostorskega razmišljanja in ne toliko teoretično geografsko znanje. To je zelo dobro ubesedil eden izmed anketiranih v raziskavi Solema (in drugi 2008), ki je rekel, da se lahko vsak nauči uporabljati GIS (geografsko-informacijski sistem), le geograf pa bo razumel, kaj prostorske analize pomenijo, in bo sposoben določiti natančnost podatkov s preverjanjem na terenu. Veliko geografov je zaposlenih v raznih mednarodnih podjetjih, kjer jim koristi njihovo znanje o specifičnih tematskih področjih (politična geografija, ekonomska geografija) ter iz regionalne geografije (npr. Vzhodna Azija) (Solem in drugi 2008).

Poznavanje regionalne geografije je še posebej uporabno in zaželeno pri tistih, ki so zaposleni v raznih organizacijah, saj njihovi projekti zahtevajo bolj poglobljeno znanje o posameznih krajih. Prav tako morajo geografi poznati svetovne dogodke, spremljati aktualno dogajanje po svetu in to znanje povezovati s stanjem v lokalnem okolju. Raziskave so pokazale, da študentje geografije med študijem pridobijo vse potrebne veščine, znanje in kompetence za delo v šolstvu. Vendar pa zaradi trenutnih razmer na delovnem trgu ni nujno, da bodo diplomanti dobili zaposlitev v šolstvu. Zaradi tega se pogosto zgodi, da končajo na delovnem mestu, ki ni povezano s študijem geografije in zanj pogosto nimajo ustreznih veščin.

S svojim znanjem se diplomirani geografi zaposlujejo na različnih delovnih mestih: profesorji, GIS tehnični delavci, geografi, načrtovalci, asistenti, inštruktorji, analitiki, koordinatorji, znanstveni sodelavci itd. (Solem in drugi 2008). Podobna delovna mesta so zapisali tudi na oddelku za geografijo v Mariboru, kjer študentje v okviru študija geografije usvojijo znanja in kompetence za delo na naslednjih področjih: v šolstvu, javni upravi, statistični dejavnosti, varovanju okolja, raznih družbenih dejavnostih (strokovni sodelavec), v medijih (npr.

ustvarjalci izobraževalnih oddaj), v turizmu in raziskovalnih ustanovah (Vloga za pridobitev soglasja ... 2013). Za vsa ta delovna mesta geografi potrebujejo vsestranski izbor znanj in veščin. Danes je namreč geografija bolj dinamična veda kot nekoč, zato bo nujno treba posvetiti več pozornosti razvoju spretnosti in kompetenc geografov (Mandal 2012). Samo znanje iz regionalne geografije pa geografi uporabljajo najpogosteje na delovnih mestih v izobraževanju (51 %), sledijo delovna mesta v neprofitnih organizacijah (41,7 %), delo v vladi (41 %) in najmanj v profitnih podjetjih (35,4 %) (Solem in drugi 2008).

Zato je študij regionalne geografije usmerjen v »prepoznavanje splošnih aspektov posameznih regij sveta in matične države, kasneje pa skuša s prepoznavanjem specifik in danosti oz. prednosti posameznih regij razviti specializirane module, ki omogočajo razvoj aplikativnih znanj za zadovoljevanje aktualnih družbenih potreb« (Vloga za pridobitev soglasja ... 2013, str. 20). Tako deloma na prvi stopnji študija in večinoma na drugi stopnji študija program vključuje predmete za poznavanje nacionalnega prostora (Geografija slovenskih pokrajin in Socioekonomske strukture slovenskih pokrajin) in evropskega prostora (Regionalna geografija Evrope). Na drugi (pedagoški) stopnji pa se tem predmetom pridružijo še predmeti iz regionalne geografije sveta (Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Afrike, Regionalna geografija Latinske Amerike ter Regionalna geografija Severne Amerike in Avstralije), s katerimi pridobi študent vpogled v globalne probleme sveta (Vloga za pridobitev soglasja ... 2013).

Čeprav je struktura predmetov v visokošolskem programu geografije na vseh treh slovenskih univerzah precej podobna vsebinam v gimnaziji, naj bi po ocenah praktikov v osnovnih in srednjih šolah študentje geografije kljub temu imeli dobro znanje s področja regionalne geografije tako Afrike kot Azije (Vovk Korže 2011). Seveda pa je sama kvaliteta izobraževanja (vsebine in metode dela) regionalne geografije

na fakultetah odvisna večinoma od predavateljev in zgledov v tujini (Vovk Korže 1999).

AKTUALNI PROBLEMI POMANJKANJA VODE V AZIJI ZAHTEVANJO APLIKATIVNO REGIONALNO GEOGRAFIJO

Na primeru poznavanja problematike vodovja v Aziji se vse bolj kaže potreba, da bi morala biti regionalna geografija aplikativna. V okviru magistrske naloge je Andreja Hlasten (2014) pripravila pregled temeljnih del, ki se ukvarjajo s stanjem voda v Aziji. Uporabila je delo J. J. Hobbsa in C. L. Salterja: *Essentials of World Regional Geography* in delo avtorjev L. Mihelič Pulsipher, A. A. Pulsipher ter C. Godwin: *World Regional Geography – Global Patterns, Local Lives*. Temu gradivu so dodana še preostala, med drugim različni slovenski znanstveni članki (npr. Frantar, P.: *Galilejsko jezero in njegov pomen za vodno oskrbo Izraela*; Toman, M. J.: *Aralsko jezero – simbol okoljske katastrofe*) in poročila o stanju vodovja v Aziji, ki jih na spletnih straneh objavljajo statistični uradi ter uradne državne inštitucije (npr. spletni strani *World Bank* in *Asian Development Bank*).

Probleme, povezane z vodo, smo na podlagi dveh spletnih virov, *Mednarodne komisije za zaščito reke Donave* in *Mednarodnega inštituta za upravljanje z vodami* ter poznavanja problematike voda, razvrstili v tipizacijo. Opredelili smo štiri tipe problemov in jih nadalje razčlenili. Posamezne tipe problemov smo natančneje analizirali in izdelali grafične prikaze v obliki grafikonov ter tematskih kart. Karte so izdelane v programu *Corel Draw* na osnovi zbranih podatkov in prevedene v slovenščino. Vsaka izdelana karta predstavlja enega od problemov in prikazuje, kje v Aziji se ta tip problemov pojavlja ter njegovo intenzivnost. Karte so primerljive po velikosti in po natančnosti prikaza posamezne vsebine (prikazi so generalizirani).

TIPIZACIJA AZIJE GLEDE NA PROBLEMATIKO VODOVJA

Pri določanju tipov problemov smo si pomagali s spletno stranjo *ICPDR*

– *Mednarodne komisije za zaščito reke Donave*, kjer so kot glavni problemi z vodovjem izpostavljeni problemi suš, poplav, gradnje jezov in drugih objektov za hidroenergetsko izrabo rek in zadrževanje vode ter problem onesnaženosti voda. Na spletnih straneh nekaterih drugih mednarodnih organizacij, kot je npr. *IWMI – Mednarodni inštitut za upravljanje z vodami*, so izpostavljeni še nekateri drugi problemi: problemi z vodami v mestih, izginjanje močvirij, problemi s podzemno vodo, namakanjem, boleznimi, povezane z vodami, in oskrba s pitno vodo. V različnih virih so tako problemi, povezani z vodami, različno poimenovani, nikjer pa nismo zasledili posebnih kriterijev, na podlagi katerih bi lahko probleme pregledno združili v naslednje skupine oz. tipe.

Problemi, nastali zaradi neenakomerne porazdelitve vodnih zalog:

- pomanjkanje vode;
- poplavljanje.

Problemi, nastali zaradi različne gospodarske izrabe vode:

- problemi, povezani z izrabo vode za kmetijski sektor (problemi, povezani z namakalnim kmetijstvom);
- problemi, povezani z izrabo vode za industrijski sektor (problemi, povezani z gradnjo jezov in hidroenergetskih central);
- problemi, povezani z izrabo vode za domačo oskrbo (neurejen dostop do pitne vode, pomanjkanje ustrezne vodovodne, kanalizacijske in sanitetne infrastrukture).

Problemi, povezani z ekološkimi značilnostmi voda:

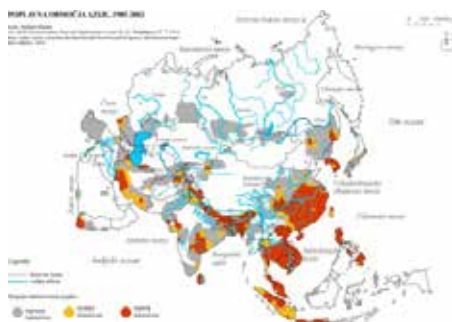
- zasoljevanje;
- onesnaževanje;
- izginjanje biotske raznovrstnosti.

Problem mednarodnih konfliktov o deljenju skupnih vodnih virov.

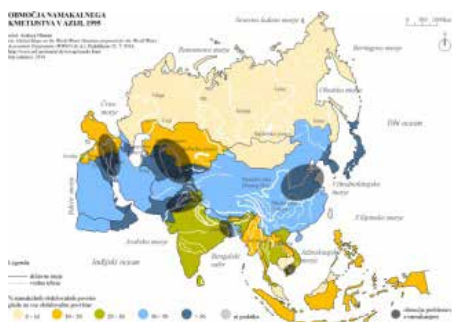
Karta 1: Pomanjkanje vode v Aziji, 2007 (vir1)

Karta 2: Poplavna območja Azije, 1985–2003 (vir 2)

Karta 3: Območja namakalnega kmetijstva v Aziji, 1995 (vir 3).

Karta 4: Dostop do urejenih vodnih virov v Aziji, 2004 (vir 4)

Karta 5: Električna energija, pridobljena iz hidroelektrarn v Aziji, 2008 (vir 5).

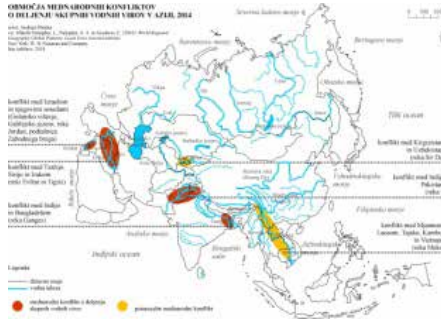
Karta 6: Dostop do urejenih sanitarij v Aziji, 2004 (vir 6)

Karta 7: Ekološki problemi vodovja v Aziji, 2014 (vir 7).

Karta 8: Območja mednarodnih konfliktov o deljenju skupnih vodnih virov v Aziji, 2014 (vir 8).

POZNAVANJE VZROKOV ZA PROBLEMATIKO VODOVJA V AZIJI JE KLJUČNEGA POMENA ZA PRIHODNOST

Vzroke smo strukturirali v dve veliki skupini, kjer so nadalje natančneje razdelani in pojasnjeni. Vsakemu posameznemu vzroku sledi tudi posledica oz. več posledic, ki pravzaprav predstavljajo probleme, naštetih v prejšnjih poglavjih. Nazadnje so predstavljeni tudi korelacijski prikazi vzrok – posledica.

Najpomembnejši vzroki za problematiko vodovja v Aziji so zapisani, kot sledi.

Naravni vzroki:

- neenakomerna razporeditev količine padavin;
- taljenje snega in ledu v gorskih predelih.

Družbeni vzroki:

- gospodarski vzroki (kmetijske dejavnosti, industrijska proizvodnja, domača oskrba, splošen gospodarski razvoj);
- družbeni procesi (večanje števila prebivalstva, večanje gostote prebivalstva, urbanizacija, dvig življenjskega standarda);
- ravnanje z okoljem (globalne podnebne spremembe, odnos do okolja, posegi v ekosisteme).

Seveda v realnosti vsi navedeni vzroki niso neodvisni drug od drugega, temveč so med njimi tesne povezave; posamezne probleme skoraj vedno povzroča več različnih vzrokov naenkrat, tako naravnih kot družbenih. Prihaja tudi do pojava, ko je vzrok za neki problem hkrati tudi posledica nekega drugega problema. Med vzroki in posledicami torej ni vedno jasne ločnice.

PRIHODNOST UPRAVLJANJA VOD V AZIJI JE TUDI ZAPOSLETVENO PODROČJE GEOGRAFOV

Problemov, povezanih z vodami v Aziji, je zelo veliko in žal še naraščajo. Skrbi nas lahko, da ni sprejetih osnovnih smernic za zmanjševanje pritiskov na vodo, da še vedno prevladuje gospodarski interes za rabo vode in da ljudje premalo vedo o pomembnosti zdrave čiste vode. Tudi izobraževalni sistem ni

usmerjen v zavestno odgovorno ravnanje z vodami, kar ocenjujemo kot največjo oviro. Vseeno pa je treba poudariti, da v zadnjih desetletjih prihaja do premikov na področju gospodarjenja z okoljem. Različne mednarodne inštitucije se že ukvarjajo s problematiko vodovja v Aziji in po svetu, poleg tega vlade sprejemajo okoljsko politiko in zakone za varovanje okolja, predpisi se zaostrojujejo, prebivalstvo pa je čedalje bolj okoljsko ozaveščeno. Ustanovljene so tematsko usmerjene organizacije, ki se po svetu ukvarjajo z vzroki in posledicami pomanjkanja vode v Aziji, ekološke obremenjenosti vodotokov, s pritiski na podzemno vodo in tudi z mednarodnimi konflikti, povezanimi z vodami. Reševanje težav poteka največ projektno, prek sprejemanj ukrepov, ki pa počasi zmanjšujejo hude probleme z vodami v Aziji. Glede na študij regionalne geografije Azije so prav študentje geografije strokovno usposobljeni za pomoč pri tovrstnih ukrepih, zato bi se lahko Slovenija bolj aktivno vključila v reševanje tovrstne problematike.

ZAKLJUČEK

Azijske države se kljub hitremu gospodarskemu razvoju srečujejo z obilico okoljskih problemov. Med najbolj problematičnimi so prav problemi, povezani s porazdelitvijo, kakovostjo in količino vode. O problemih, povezanih z vodami v Aziji, je napisanih veliko znanstvenih in strokovnih člankov, ki omogočajo podroben vpogled v problematiko vodovja. Vzroki za posamezne tipe problemov so zelo kompleksni in zahtevajo sodelovanje različnih področij. Ker je problematika vodovja svetovni problem in največ težav povzroča Aziji, s katero smo tesno povezani, bi se morali tako pri študiju geografije kakor tudi na nacionalni in mednarodni ravni aktivneje vključiti v reševanje te problematike z učinkoviti ukrepi. V Sloveniji imamo razvite ekoremediacije – naravne pristope za varovanje in sanacijo vode, kar bi lahko koristno uporabili v državah, ki jim primanjkuje sredstev za odpravljanje okoljskih problemov. Seveda pa bomo morali začeti odpravljati vzroke tovrstnih problemov, ki so večinoma

povezani z enostranskim razumevanjem razvoja, to je poudarjanjem zgolj ekonomske rasti, medtem ko okoljska in socialna dimenzija nista vključili. Da se netrajnostni način razvoja ne obnese, pričajo podatki iz Kitajske, ki je v resni krizi prav zaradi neupoštevanja trajnostnih pristopov.

LITERATURA

- Frantar P. (2004) Galilejsko jezero in njegov pomen za vodno oskrbo Izraela. *Geografski obzornik*, let. 51 (št. 1): str. 18–23.
- FF UM – Dvopredmetni pedagoški študijski program druge stopnje Geografija (2013). *Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Oddelek za geografijo*. Dostopno na http://www.ff.uni-mb.si/studenti/studijski-programi/dru-ga-stopnja/geografija/dv_ped_dru-ga_geografija.dot, 13. 3. 2014.
- FF UL – Drugostopenjski magistrski pedagoški dvopredmetni študijski program geografija (2013). *Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Oddelek za geografijo*. Dostopno na <http://geo.ff.uni-lj.si/2-stopnja-geografija>, 13. 3. 2014.
- FHŠ UP – Geografija enopredmetni študijski program, *Regionalna geografija sveta* (2013). *Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem, Oddelek za geografijo*. Dostopno na http://www3.fhs.upr.si/sl/studenti/studij/studij-1-stopnja/geografija/predmetnik_enopredmetnega_studijskega_programa/, 13. 3. 2014.
- Hlastan A. (2014) *Geografski pogled na problematiko vodovja v Aziji*. Magistrsko delo, UM FF.
- Hobbs J. J. in Salter C. L. (2006) *Essentials of World Regional Geography*. Australia: Brooks/Cole, Thomas Learning, cop.
- Mayers S. L. (2012) *U.S. Intelligence Report Warns of Global Water Tensions*. Dostopno na http://www.nytimes.com/2012/03/23/world/us-intelligence-report-warns-of-global-water-tensions.html?_r=0, 29. 8. 2014.
- Mihelič Pulsipher L., Pulsipher A. A. in Goodwin C. (2003) *World Regional Geography – Global Patterns, Local Lives (second edition)*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Pak M. (2009) Svetlejša prihodnost slovenske regionalne geografije. *Dela* (št. 32): str. 5–17.
- Resnik Planinc T. in Kosten Zabret S. (2007) Vpliv geografskega kurikula na kompetence učitelja geografije. *Dela*, (št. 27): str. 183–197.
- Spojlar S. (2014) *Regionalna geografija Jugovzhodne Azije za potrebe študentov geografije*. Magistrsko delo, UM FF.
- Senegačnik J. (2013) *Svet – Geografija za 2. letnik gimnazij*. Ljubljana: Modrijan.
- Toman M. J. (2013) Aralsko jezero – simbol okoljske katastrofe. *Proteus*, let. 75 (št. 9–10): 437–445.
- Senegačnik J. (2005) *Geografija Evrope v šolskih učbenikih Evropskih držav*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- Vloga za pridobitev soglasja k dvopredmetnemu pedagoškemu študijskemu programu druge stopnje geografija (2013). Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo. Dostopno nafile:///C:/Users/Sandra/Downloads/ak_vl_dv_ped_dru-ga_geografija%20(3).pdf, 24. 3. 2014.
- Vovk Korže A. (1999) Prihodnost regionalne geografije. *Geografski obzornik*, let. 46 (št. 4): str. 21–23.
- Vovk Korže A. (2003) Vloga regionalne geografije v procesu globalizacije. V: *Grenzenüberschreiten in Bildungund Schule, 19.–21. september 2002*. Institut für Erziehungswissenschaft und Bildungsforschung.
- Vovk Korže A. (2011) Regionalna geografija Afrike: pogled na izobraževanje in učna gradiva. *Geografski obzornik*, let. 58 (št. 4): str. 29–33.
- Vovk Korže A. (2007, 2008, 2009) Študijsko gradivo za predmet Regionalna geografija Afrike in Azije. *Interno gradivo*. Maribor: Filozofska fakulteta Maribor.
- Vrišer I. (2002) *Uvod v geografijo*. Ljubljana: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Wei Y. D. (2006) Geographers and globalization: the future of regional geography. *Environment and Planning*, let. 38 (št. 8), str. 1395–1400.

VIRI

Vir 1: World Resources SIM Center (b. d.). Pridobljeno 25. 7. 2014, http://wrsc.org/attach_image/global-freshwater-availability-capita-2007.

Vir 2: NASA Socioeconomic Data and Applications Center (b. d.). Pridobljeno 25. 7. 2014, <http://sedac.ciesin.columbia.edu/data/set/ndh-flood-hazard-frequency-distribution/maps>.

Vir 3: Global Maps on the World Water Situation Prepared for the World Water Assessment Programme (WWAP)

(b. d.). Pridobljeno 22. 7. 2014, <http://www.usf.uni-kassel.de/wwap/results.html>.

Vir 4: Grid Arendal (b. d.). Pridobljeno 20. 7. 2014, <http://www.grida.no/publications/vg/water2/page/3233.aspx>.

Vir 5: Geo Currents (b. d.). Pridobljeno 14. 8. 2014, <http://geocurrents.info/geonotes/renewable-electricity-production-mapped>.

Vir 6: GRID Arendal (b. d.). Pridobljeno 25. 7. 2014, http://www.grida.no/graphicslib/detail/total-population-access-to-sanitation_136d.

Vir 7: Mihelič Pulsipher, L., Pulsipher, A. A. in Goodwin, C. (2003): *World Regional Geography Global Patterns, Local Lives (second edition)*. New York: W. H. Freeman and Company.

Vir 8: Mihelič Pulsipher, L., Pulsipher, A. A. in Goodwin, C. (2003): *World Regional Geography Global Patterns, Local Lives (second edition)*. New York: W. H. Freeman and Company.

Spominska hiša Otona Župančiča Vinica

**Vljudno vabljeni v prenovljeno
SPOMINSKO HIŠO OTONA
ŽUPANČIČA V VINICI**

**in na ogled nove stalne razstave
ŽUPANČIČ – MOJSTER BESEDE**

Vinica 9, 8344 Vinica, tel.: 07 306 43 43

zupancic.vinica@guest.arnes.si

www.belokranjski-muzej.si

KIT

KIT Žižki d.o.o.
Proizvodnja kovinske opreme

SVETUJEMO, PROJEKTIRAMO, IZDELUJEMO IN MONTIRAMO ZA VAS.

GARDEROBNE OMARE ZA ŠOLE

Omare so predeljene po višini, opremljene z odlagalno polico, obesno kljukico, pleksi napisno ploščico na vratih ter zračnimi linami. Zaklepajo se s cilindrično ključavnico na ključ, šifro ali obešanko. Na voljo so v različnih barvnih kombinacijah in dimenzij.

ARHIVSKE OMARE

Namenjene so za arhiviranje in hranjenje raznih dokumentov in drugih predmetov. Vrata omare so dvokrilna in se zaklepajo s tritočkovno ključavnico na ključ. Na voljo so različne velikosti omar s poljubnim številom polic v notranjosti.

GARDEROBNE OMARE S POŠEVNIM VRHOM

Vse garderobne omare lahko imajo kovinski podstavek višine 100 mm ali kovinski podstavek s sedežno klopjo višine 350 mm. Poševni vrh preprečuje odlaganje odpadkov na vrh omare.

KLASIČNE GARDEROBNE OMARE »KIT«

Izdelujemo enodelne, dvodelne in tridelne omare. Opremljene so z odlagalno polico in obesnim drogom, cilindrično ključavnico na ključ, šifro ali obešanko.

**ZAUPA NAM
VEČ KOT
40 %
OSNOVNIH IN
SREDNJIH ŠOL V
SLOVENIJI.**

Žižki 48/c, 9232 Črenšovci ☎ + 386 (2) 573 71 37

www.kit-zizki.com